

BIOMETRIJA TAŠČIČNE PENICE (*Sylvia cantillans albistriata*) V ISTRI

Dare ŠERE

ornitolog, PMS, 61000 Ljubljana, Prešernova 20, SLO
ornitologo, Museo di Storia naturale, 61000 Ljubljana, Prešernova 20, SLO

IZVLEČEK

Avtor na osnovi zbranih biometričnih podatkov potrjuje, da v Istri (Hrvaška) živi in gnezdí vzhodna podvrsta taščične penice (*Sylvia cantillans albistriata*). V poletnem času leta 1994 in 1995 leta je bilo za potrebe obročkanja ujetih 51 taščičnih penic. Izmerjeni so bili naslednji parametri: dolžina peruti in repa, število posnetih letalnih peres, dolžina 2. letalnega peresa, relativna dolžina 1. letalnega peresa, dolžina med vrhom peruti in 11. letalnim peresom ter teža.

Ključne besede: taščična penica, *Sylvia cantillans albistriata*, biometrija, Istra (Hrvaška)

Key words: Subalpine Warbler, *Sylvia cantillans albistriata*, biometry, Istra (Croatia).

UVOD

Taščična penica (*Sylvia cantillans*) je v Evropi razširjena od Pirenejskega polotoka na zahodu, prek južno-evropskih držav tja do Turčije (Cramp, 1992). Zahodni del Evrope vključno z Italijo, naseljuje podvrsta *Sy. c. cantillans*, v nasprotju z podvrsto *Sy. c. albistriata*, ki je razširjena ob Jadranskem morju, v Grčiji in v zahodni Turčiji (Cramp, 1992; Glutz von Blotzheim & Bauer, 1991). V Istri (Hrvaška) naj bi gnezdila oziroma živelá tako imenovana vzhodna podvrsta taščične penice (*Sy. c. albistriata*) (Matvejev & Vasić, 1973). Obe podvrsti najlažje ločimo med seboj v času gnezdenja po obarvanosti prsi predvsem pa bokov pri samcih (Svensson, 1992; Williamson, 1976). Cramp (1992) ter Williamson (1976) podajajo tudi razlike v biometričnih podatkih. Namen prispevka je, da se na osnovi zbranih biometričnih podatkov z Istre, potrdi podvrsta *Sy. c. albistriata*.

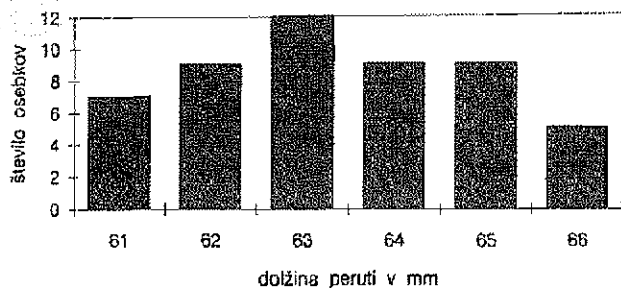
METODE DELA

Vse taščične penice so bile ujele v Istri (Hrvaška), in to v juliju in avgustu leta 1994 in v juliju 1995. Ujete so bile v najlonske mreže naslednjih dimenzij: 12 m x 4 m x 15 mm x 5 prekatov. Lovile so se s pomočjo zvočnega

zapisa njenega petja, katero je bilo predvajano prek kasetnega magnetofona Blaupunkt - CASABLANCA CM 62. Starost osebkov je bila določena na osnovi obarvanosti zunanjih repnih peres in barve šarenice (Svensson, 1992). Dolžina peruti, 1. letalnega peresa, repa ter razlike med vrhom peruti in 1. letalnim peresom (tip peruti) so bile izmerjene z ravnilom za merjenje dolžine peruti do natančnosti 1 mm. Teža je bila izmerjena do 0.1 g natančno s pomočjo tehtnice Pesola (50 g).

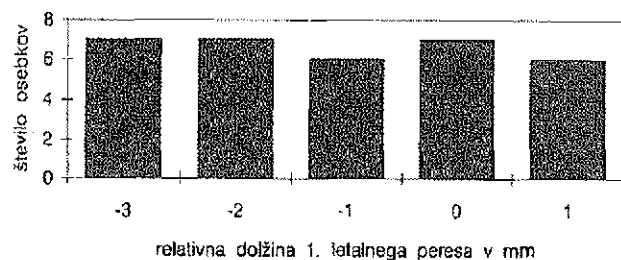
Zbrani biometrični podatki temeljijo na prvoletnih primerkih (1y ali Euring koda 3; N = 48) ter na odraslih oz. večletnih primerkih (Ad. ali Euring koda 4; N = 3). Največ podatkov o dolžini peruti je s prvoletnih osebkov, saj imajo le-ti v tem času še sveže in neobrabljeno perje, za razliko od odraslih, oz. večletnih osebkov, ki se v tem času že kompletno golijo (staro in obrabljeno perje zamenjajo z novim). Podatkov s takih osebkov nismo upoštevali.

Dolžina peruti se je merila z metodo W (3), ki da maksimalno dolžino peruti (Svensson, 1992). Zaradi primerjave z drugimi podatki in točnostjo meritev, se je omenjena metoda med obročkovalci najbolj uveljavila. Zaenkrat še nobena metoda ni standardizirana. V zadnjem času pa se veliko dela na metodi, ki temelji na dolžini tretjega letalnega peresa, ki se ga meri s pomočjo ravnila z vgrajenim zatičem.

Slika 1: Frekvenčna porazdelitev dolžine peruti pri taščični penici (*Sy. c. albistriata*).

Fig. 1: Frequency distribution of wing length in Subalpine Warbler (*Sy. c. albistriata*).

Slika 2: Frekvenčna porazdelitev relativne dolžine 1. letalnega peresa pri taščični penici (*Sy. c. albistriata*).

Fig. 2: Frequency distribution of the 1st remex relative length in Subalpine Warbler (*Sy. c. albistriata*).

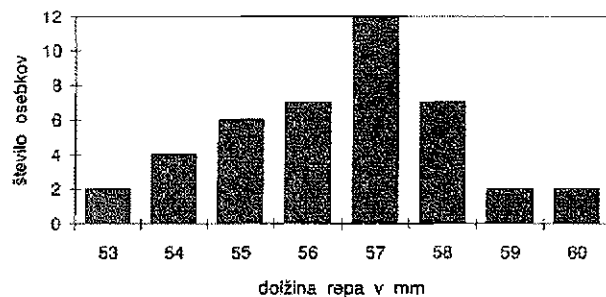
Od biometričnih podatkov sem zbral sledeče (v oklepaju je velikost vzorca): dolžina peruti (51), dolžina repa (42), relativna dolžina 1. letalnega peresa (33), višina 2. letalnega peresa (39), število posnetih letalnih peres (45), tip peruti, t.j. dolžina med vrhom peruti in 11. letalnim peresom (31), ter teža (47). Ujete taščične penice so bile kasneje izpuščene z obročki Zavoda za ornitologijo iz Zagreba.

REZULTATI IN DISKUSIJA

Najzanesljivejše je ločevanje teh dveh podvrst po dolžini peruti. Drugi zbrani biometrični podatki (dolžina repa in relativna dolžina 1. letalnega peresa, teža, višina 2. letalnega peresa in razlika med vrhom peruti in 11. letalnim peresom) se med obema podvrstama bolj ali manj prekrivajo ali pa jih viri navajajo samo za vrsto *Sylvia cantillans*. Naši podatki so zanimivi zato, ker se nanašajo na podvrsto *albistriata*.

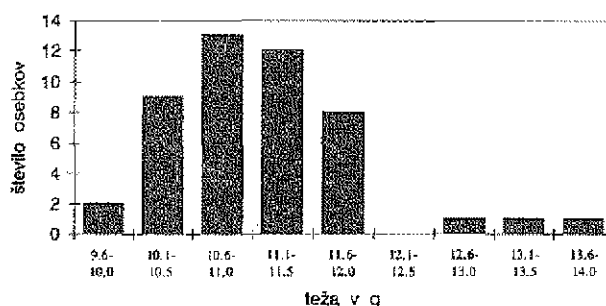
Dolžina peruti

Literaturni podatki o razliki med najkrajšo in najdaljšo dolžino peruti pri podvrsti *albistriata* so od 56-66 mm (N=59) (Williamson, 1976), ter 58-67 mm (N=52)

Slika 3: Frekvenčna porazdelitev dolžine repa pri taščični penici (*Sy. c. albistriata*).

Fig. 3: Frequency distribution of tail length in Subalpine Warbler (*Sy. c. albistriata*).

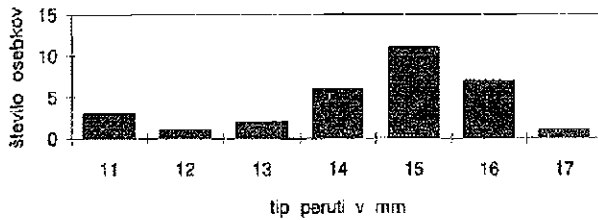
Slika 4: Frekvenčna porazdelitev teže taščične penice (*Sy. c. albistriata*).

Fig. 4: Frequency distribution of weight in Subalpine Warbler (*Sy. c. albistriata*).

(Cramp, 1992). Podatki o dolžini peruti osebkov iz Istre so od 61-66 mm (N=51) (tab. 1 in sl. 1). Ob tem je potrebno dodati to, da ima v povprečju podvrsta "*albistriata*" daljšo perut kot zahodna podvrsta *cantillans*. Za podvrsto *cantillans* znaša dolžina peruti 57-63 mm (N=29) (Cramp, 1992), ter 52-63 mm (N=59) (Williamson, 1976).

Relativna dolžina 1. letalnega peresa

Meritve 1. letalnega peresa v odnosu na primarno krovno perje so pokazale, da je lahko pri podvrsti *albistriata* 1. letalno pero krajše za največ (-3 mm) ali daljše za največ (+1 mm) (N=33), (tab.1). Naši podatki o relativni dolžini 1. letalnega peresa iz Istre (sl. 2) se ujemajo s podatki, ki jih za podvrsto *albistriata* navaja tudi Williamson (1976). Pri podvrsti *cantillans* pa je lahko 1. letalno pero krajše za največ (-2.5 mm) ali daljše za največ (+3.5 mm) (Williamson, 1976). Zanimiva je primerjava relativne dolžine 1. letalnega peresa pri podvrsti *albistriata* in podvrsti *cantillans* (Williamson 1976). V primeru, da je 1. letalno pero daljše za več kot 1 mm od primarnega krovnega perja (do + 3.5 mm) gre za podvrsto *cantillans*.

Slika 5: Frekvenčna porazdelitev tipa peruti pri taščični penici (Sy. c. albistriata).

Fig. 5: Frequency distribution of wing type in Subalpine Warbler (Sy. c. albistriata).

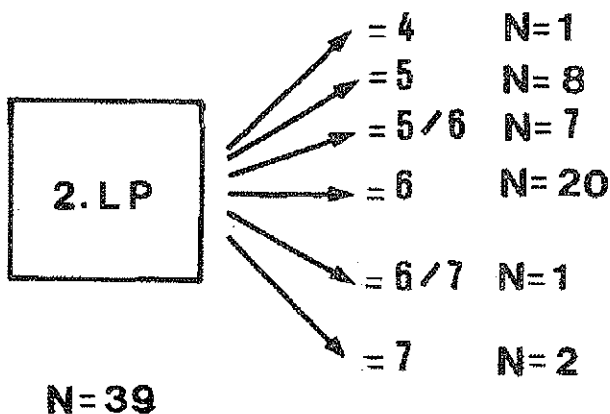
PARAMETER	srednja $\pm$ vrednost SD	min.- max.	število N
Dolžina peruti	63.37 1.54	61 - 66	51
Dolžina repa	46.47 1.71	53 - 60	42
Dolžina 1. letalnega peresa	-1.06 1.43	-3 do +1	33
Tip peruti	14.48 1.56	11 - 17	31
Teža	11.15 0.77	9.8 - 13.7	47

Tabela 1: Tabelarični prikaz petih merjenih parametrov pri taščični penici (Sy. c. albistriata).

Tab. 1: Tabulated scheme of five parameters determined in Subalpine Warbler (Sy. c. albistriata).

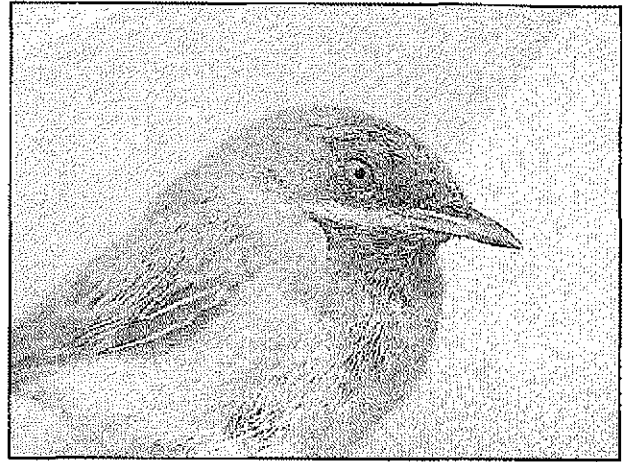
Dolžina repa

Dolžina repa pri podvrsti *albistriata* je 50-59 mm (Williamson 1976), ter 49-56 mm (Cramp, 1992). Podatki iz Istre so naslednji: (53-60 mm) (tab. 1 in sl. 3). Pri podvrsti *cantillans* je dolžina repa od 49-59 mm (Williamson 1976), ter 48-55 mm (Cramp, 1992).

Slika 6: Položaj oz. dolžina 2. letalnega peresa (2. LP) nasproti ostalim letalnim peresom pri taščični penici (Sy. c. albistriata).

Fig. 6: Position (length) of the 2nd remex (2. LP) in view of other remiges in Subalpine Warbler (Sy. c. albistriata).

Slika 7: Odrasel samec taščične penice (Sy. c. albistriata).

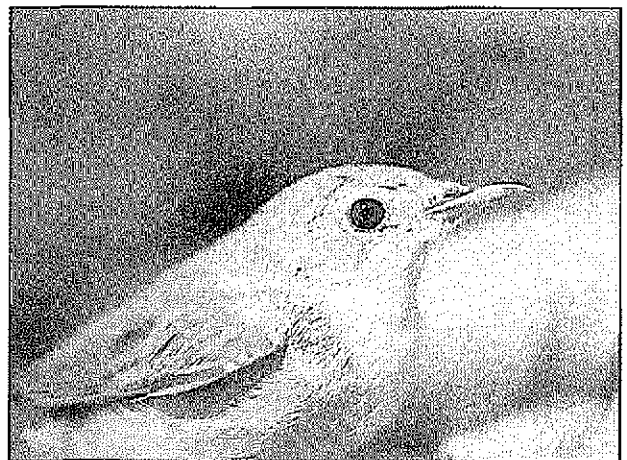
Fig 7: Subalpine Warbler (Sy. c. albistriata) - an adult male.

Teža

Podatki o teži taščične penice (Sy. c. albistriata) iz Istre so v razponu med 9.8 g in 13.7 g (tab. 1 in sl. 4).

Tip peruti

Iz literature so poznani le podatki za vrsto *Sy. cantillans* in to od 12.5-17 mm (Svensson, 1992). Naši podatki za podvrsto *albistriata* so od 11-17 mm (N=31) (tab. 1 in sl. 5).

Slika 8: Odrasla, že pregoljena samica (♀) taščične penice (Sy.c. albistriata).

Fig 8: Subalpine Warbler (Sy. c. albistriata) - an adult and already moulted female.

Slika 9: Mladosten oz. prvoletni (1y) osebek taščične penice (*Sy.c. albistriata*).

Fig. 9: Subalpine Warbler (*Sy. c. albistriata*) - an immature (1y).

Posneta letalna peresa

Williamson (1976) navaja naslednja posneta letalna peresa; (3, 4 in 5). Podatki iz Istre so identični: (3, 4 in 5) (N=44). Samo na enem primerku je bilo opaziti rahlo posnetost tudi na 6. letalnem peresu. Ti podatki so uporabni tudi za razlikovanje od mladih oz. prvoletnih za-

metnih penic (*Sylvia melanocephala*), ki imajo posneto tudi 6. letalno pero (Williamson, 1976).

Dolžina 2. letalnega peresa

V primerjavi z ostalimi letalnimi peresi je dolžina 2. letalnega peresa zelo različna. Podatki iz Istre se ujemajo s podatki, ki jih navajata Williamson (1976) in Svensson (1992), to pa je, da je običajno 2. letalno pero enako 5. ali 6. letalnemu peresu. Lahko je tudi med 5./6. letalnim peresom, bolj poredkoma med 6./7., ter enako 4. ali 7. letalnemu peresu (sl. 6).

ZAKLJUČEK

Podatki o dolžini peruti (61-66mm) potrjujejo, da v Istri (Hrvaška) živi vzhodna podvrsta taščične penice (*Sy. c. albistriata*). Tudi ostali biometrični podatki dopolnjujejo dosedanje biometrične podatke o tej podvrsti.

Zanimivo bi bilo na osnovi dolžine peruti preveriti, od kod izvirajo oz. kateri podvrsti pripadajo taščične penice, ki so bile ujete spomladi v osrednji Sloveniji, kjer ta vrsta ne gnezdi.

ZAHVALA

Za pomoč in nasvete pri pisanju članka se zahvaljujem dr. B. Kryštufeku, dr. D. Tometu in Zavodu za ornitologijo iz Zagreba, ki mi je omogočil lov in obročkanje ptičev v Istri.

RIASSUNTO

L'autore dell'articolo conferma, sulla base dei dati biometrici raccolti, che in Istria (Croazia) vive e nidifica una sottospecie orientale di sterpazzolina (*Sylvia cantillans albistriata*). Nelle estati del 1994 e del 1995 sono state catturate 51 sterpazzoline allo scopo di applicare loro alle zampe degli anelli di riconoscimento. In tali occasioni sono state effettuate delle misurazioni che hanno riguardato la lunghezza delle ali e della coda, il numero misurato delle penne remiganti, la posizione della seconda penna remigante, la lunghezza della prima penna remigante, la distanza tra l'apice delle ali e l'undicesima penna remigante, nonché il peso dei singoli esemplari.

LITERATURA

- Cramp, S. 1992: The Birds of the Western Palearctic. Vol. 6, Warblers. Oxford Univ. Press.
 Glutz von Blotzheim, U. und K. M. Bauer (1991): Handbuch der Vogel Mitteleuropas. Band 12/II. AULA - Verlag, Weisbaden.
 Matvejev, S. D., V. F. Vasić 1973: Catalogus faunae

Jugoslaviae IV/3, Aves. Academia Scientiarum Slovenica, Ljubljana.

Svensson, L. 1992: Identification Guide to European Passerines. Stockholm.

Williamson, K. 1976: Identification for ringers. The Genus *Sylvia*. Revised Edition. BTO Field Guide No.9. Oxford.